



ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА

пл. Народна, 4, м. Ужгород, 88008, тел.: (0312) 61-31-40, факс: 61-43-64
web:www.zakarpatt-rada.gov.ua, e-mail: admin@zak-rada.gov.ua, код ЄДРПОУ 25435963

17.09.21 № 1705/01.1-31

На № _____ від 09.09.2021
26172/0/9-21

Вища рада правосуддя

У відповідь на лист від 09.09.2021 № 26172/0/9-21 повідомляємо, що обласна рада підтримує діалог із Вищою радою правосуддя в питаннях зміцнення незалежності суддів і звертає увагу на ті системні проблеми, які, на нашу думку, потребують першочергового розв'язання у сфері здійснення судочинства.

Так, одним із головних завдань сучасної демократичної, правової держави є забезпечення прав осіб на доступ до правосуддя. Зазначене досягається за рахунок створення громадянам, з боку державних інституцій, належних умов для захисту та поновлення їх прав, законних інтересів тощо.

17 липня 2020 Верховною Радою України було прийнято Постанову № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів». Реалізація зазначеного акту призвела до зміни адміністративно-територіального устрою, який є територіальною основою для організації та діяльності місцевих органів державної влади, зокрема, місцевих судів. Утворено 136 нових районів (з них 17 на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей) та ліквідовано 490 районів. У зв'язку із цим кількість судів в Україні має бути приведена у відповідність до кількості новостворених районів.

В Україні суди діють в тій же кількості, на тих же територіях та з тим же штатним розкладом, як і до прийняття Постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів». Проте районними центрами в деяких випадках визнані населені пункти, які раніше ними не були та не мали судів на власній території. Тобто, виникла необхідність створювати суди заново або переносити їх відповідно до нового адміністративно-територіального устрою.

10 грудня 2020 року набрав чинності Закон України від 3 листопада 2020 року № 950-IX «Про внесення зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо територіальної юрисдикції місцевих судів на території України до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів».

Відповідно до його норм до набрання чинності законом України щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів відповідні місцеві суди продовжують здійснювати свої повноваження у межах територіальної юрисдикції, визначеної до набрання чинності Постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів», але не пізніше 1 січня 2022 року.

16 квітня 2021 року у Верховній Раді України зареєстровано проєкт закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо

територіальної юрисдикції місцевих судів на території України до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів, (реєстр. № 5387), яким пропонується подовжити на один рік термін здійснення місцевими судами своїх повноважень у межах раніше визначеної (до утворення (ліквідації) районів згідно з Постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ 47 «Про утворення та ліквідацію районів») територіальної юрисдикції, але не пізніше 1 січня 2023 року.

Однак, ми розуміємо, що це тимчасове вирішення проблеми.

У зв'язку із вищенаведеним, вважаємо, що систему судів потрібно приводити у відповідність до оновленого адміністративно – територіального устрою у такий спосіб, що забезпечить гарантування права на доступ до суду, яке захищено статтею 55 Конституції України та впливає з п. 1 ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, та зобов'язує державу передбачити можливість безперешкодного звернення громадян до суду за захистом своїх прав.

Переформатування судів відповідно до нового адміністративно-територіального устрою може створити реальні проблеми в частині доступу до правосуддя для жителів Закарпатської області, які в більшості своїй є жителями населених пунктів, віддалених від новостворених районних центрів.

Ще однією проблемою, яка, на нашу думку, потребує нагального вирішення у сфері доступу громадян до правосуддя є встановлення законом помірною судового збору для осіб, які звертаються до суду.

У 2011 році Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про судовий збір», яким було визначено, що судовий збір – це збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі ухвалення окремих судових рішень, передбачених цим Законом.

Судовий збір справляється у відповідному розмірі від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, в якому відповідна заява або скарга подається до суду, - у відсотковому співвідношенні до ціни позову та у фіксованому розмірі.

Такий порядок сплати судового збору, на нашу думку, створюють реальні перешкоди для громадян України в доступі до правосуддя.

Конституційний Суд України у рішенні від 28.11.2013 р. № 12-рп/2013 звертав увагу на те, що гарантією реалізації права на судовий захист в аспекті доступу до правосуддя є встановлення законом помірною судового збору для осіб, які звертаються до суду. Це відповідає Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам членам щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя від 14.05.1981 р. № R (81) 7: «У тій мірі, в якій судові витрати становлять явну перешкоду доступу до правосуддя, їх треба, якщо це можливо, скоротити або скасувати».

Позиція ЄСПЛ стосовно сплати судового збору аналогічна: судовий збір не повинен обмежувати право заявників на доступ до правосуддя та має бути «розумним».

Водночас, у рішенні по справі «Креуз проти Польщі» від 19.06.2001р. ЄСПЛ констатує, що сплата судових витрат не повинна перешкоджати доступу до суду,

ускладнювати цей доступ таким чином і такою мірою, щоб завдавати шкоди суті цього права, та має переслідувати законну мету.

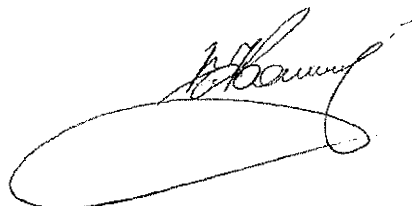
В українських реаліях, коли розмір середньої заробітної плати згідно із статистичними даними за липень 2021 року становив 14345 грн, а середній розмір пенсії станом на 1 липня 2021 становив 3 778 грн, визначений законодавством порядок обчислення судового збору із врахуванням інших судових витрат є непомірним для більшості громадян.

Так, згідно із оновленими правовими позиціями Верховного Суду, у випадках оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення, скаржнику (позивачу) необхідно сплачувати судовий збір, що дорівнює 0,2 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (на сьогодні 420,40 грн.).

Тобто, наприклад у випадку оскарження до суду постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу в розмірі 17,00 грн., необхідно буде спочатку сплатити судовий збір в розмірі 420,40 грн., що майже в 25 разів перевищує суму самого штрафу.

Загалом, наведене вище дає підстави констатувати, що забезпечення незалежності судової гілки влади в країні та забезпечення права кожного громадянина на доступ до правосуддя є речі взаємообумовлені та потребують комплексного розгляду і вирішення.

Заступник голови ради



Василь ІВАНЧО